

Työ ja turva -osasto/MH/ea

27.1.2021

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

TyV@eduskunta.fi

SAK:n lausunto Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle koskien Valtioneuvoston selontekoa eduskunnalle Suomen kestävän kasvun ohjelmasta VNS 6/2020 vp

EU:n elpymisrahastosta on tarve suunnata investointeja suunnitelmallisiin ja tavoitteellisiin uudistuksiin, joilla saadaan aikaa pysyvää muutosta kasvun ja tuottavuuden vahvistamiseksi. Elpymisrahaston avulla tuetaan koronaviruksesta toipuvaa taloutta ja työntekijöitä, ja samalla rakennetaan kestävämpää Suomea uudelle kasvun uralle. Erityisen tärkeää on panostaa kestävään ja vihreään kasvuun, innovaatioihin, osaamisen kehittämiseen ja työllisyyden tukemiseen.

Osaamisen kehittäminen on keskeinen tulevan kasvun avain

Kestävän kasvun ohjelmasta saa helposti virheellisen kuvan, että ammatilliselle koulutukselle ei ole suurissa määrin tarvetta, vaan korkeakoulutus on valtavirtaa. Lisäksi alemman koulutustason henkilöiden kohdalla ei mainita, että kyseessä ovat ilman ammatillista tutkintoa olevat. Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden työllisyysaste on huomattavasti parempi. On totta, että uusissa tehtävissä korostuvat korkeakoulujen tarjoamat taidot, mutta noin puolet työpaikoista on jatkossakin ammatillisen koulutuksen vaativia tehtäviä. Panostuksia tarvitaan erityisesti siihen, että kaikki saavat vähintään toisen asteen ammatillisen tutkinnon.

SAK näkee jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksessa paljon mahdollisuuksia, joilla jatkuvan oppimisen uudistusta voidaan edistää. Olemassa olevat palvelukokonaisuudet eivät pysty vastaamaan työelämän muuttuviin tarpeisiin kaikilta osin tai tarpeeksi nopeasti. Erityisesti aliedustettujen ryhmien ohjaus, osaamisen kehittäminen ja muut osaamista tukevat palvelut vaativat nopeita toimia, joihin palvelukeskus voi hyvin valmisteltuna ja riittävästi resursoituna vastata.

SAK pitää tärkeänä muutosturvan vahvistamista. SAK nosti osana yli 55-vuotiaiden työllistymistä koskevia neuvotteluja esiin useita keinoja vahvistaa muutosturvaa. Erityisesti pienistä yrityksistä irtisanottavien koulutukseen tarvitaan uusia keinoja. Työikäisille pitää tarjota entistä enemmän osaamiskartoituksia ja siihen soveltuvia työkaluja. Jatkuvan oppimisen uudistuksen yhteydessä tämä mainitaan, mutta valmistelua ja toimeenpanoa pitää nopeuttaa.

Työvoimakoulutus on tutkimusten mukaan tehokas koulutusmuoto parantamaan työllisyyttä. Lyhytkestoista koulutusta pitää kohdentaa erityisesti aliedustetuille ryhmille.

Työ ja turva -osasto/MH/ea

27.1.2021

Korona on lisännyt rajusti lomautettujen määrää. Työmarkkinajärjestöt ovat toimittaneet työ- ja elinkeinoministeriölle omat ehdotuksensa, joiden avulla parannetaan lomautettujen osaamista ja uudelleentyöllistymistä. Ehdotuksissa esitetään muun muassa lyhyiden pätevyyskoulutusten lisäämistä verkon kautta, muunto- ja lisäkoulutuksia ja koulutustarjonnan kokoaminen helposti saavutettavaksi.

Työnhakijoiden palvelut keskiöön

SAK pitää hyvin tärkeänä, että elpymisrahaston varoja käytetään työvoimapalveluiden laadun parantamiseen. Koronakriisin vuoksi työttömyys on kasvanut Suomessa jyrkästi. Tutkimukset osoittavat, että työttömien säännöllisellä henkilökohtaisella ohjauksella ja neuvonnalla sekä työnhaun tukemisella on myönteisiä työllisyysvaikutuksia. Tämän vuoksi elpymisvälineen varoja tulisi suunnata työvoimapalveluiden resurssointiin niin, että ne voivat kohdata jokaisen työttömän kasvokkain – lähitulevaisuudessa videoyhteydellä ja paikan päällä, kun se on jälleen turvallista. Erityisen tärkeää on työttömyyden alun syvällinen ja laadukkaasti tehty palvelutarpeen arvio (ml. työkyvyn ja osaamisen kartoitus). Jokaiselle työttömälle tulee osoittaa vastuutyöntekijä ja omavalmentaja laadukkaan palvelun takaamiseksi.

Kasvokkaisten palveluiden lisäksi työvoimapalveluiden digipalveluita on kiireellistä kehittää. Työmarkkinatori ja muut työttömien nykyaikaiset digipalvelut on saatava mahdollisimman nopeasti käyttöön. Työvoimapalveluiden asiakastietokannan puolella on huomioitava erityisesti yhteistyön mahdollistaminen mahdollisimman hyvin eri viranomaisten välillä asiakkaan tietosuoja huomioiden.

Osatyökykyisten työllistämisen edistämisen suhteen SAK näkee, että elpymisvälineen rahoitusta voidaan hyödyntää Suomen Samhall -mallin rahoituksessa. Nuorten osalta Ohjaamoiden monialaisen ja matalan kynnyksen tuen ja palveluiden kehittämistä tulee jatkaa omana kokonaisuutenaan. Tämä tulee huomioida myös työllisyyden kuntakokeiluissa. Lisäksi tulisi toimeenpanna riihikirjauksen mukaisesti toimet nuorten työllistämiskynnystä alentavista taloudellisista kannustimista ts. nuorten työllistämispalkkiosta.

SAK pitää tärkeänä, että elpymisrahaston varoja käytetään myös maahanmuuttajien työllisyyden edistämiseen. Maahanmuuttajien työttömyys Suomessa on pitkään ollut korkeammalla tasolla kuin kantasuomalaisten, mihin myös OECD on kiinnittänyt huomiota. Erityisesti pakolaistaustaisten maahanmuuttajajanaisten työllisyysaste on muita ryhmiä alhaisempi. Kelan tuore tutkimus osoitti myös sen, että maahanmuuttajat saavat toimeentuloa turvaavia tukia muuta väestöä yleisemmin. Koronatilanne on entuudestaan vaikeuttanut maahanmuuttajien asemaa

Työ ja turva -osasto/MH/ea

27.1.2021

työmarkkinoilla. Paikallisen kielen oppimisen on useassa EU-maassa todettu olevan keskeisin tekijä maahanmuuttajien työllistymisen kannalta ja siihen tulee myös Suomessa suunnata riittävästi resursseja.

Kielikoulutusta sisältävän kotouttamiskoulutuksen kilpailutus on johtanut siihen, että valinnan ratkaiseva kriteeri on usein pelkästään edullinen hinta eikä laatu. Koulutuksen valintakriteereihin tulee lisätä laatuvaatimukset, ja käyttää elpymisrahaston varoja kielikoulutuksen laadun ja tuloksellisuuden varmistamiseen. Maahanmuuttajille tulee taata myös mahdollisuus laadukkaisiin ja räätälöityihin työvoima- ja yrityspalveluihin sekä henkilökohtaiseen ohjaukseen. Tutkimusten mukaan varsinkin palkkatuki edistää maahanmuuttajien työllistymistä ja parantaa valmiuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille, joten siihen on syytä investoida.

Digitalisaation ja teknologian hyödyntäminen lisää tuottavuutta ja työhyvinvointia

Suomesta on tehtävä maa, jossa vähennetään päästöjä ja luodaan samalla uutta elinkeinotoimintaa ja työpaikkoja. Uudet työpaikat eivät kuitenkaan synny automaattisesti. Siksi aktiivinen elinkeino- ja teollisuuspolitiikka ovat äärimmäisen tärkeitä työkaluja onnistuneen vihreän siirtymän takaamiseksi. Suomen kestävä kasvun ohjelmassa on aivan oikein tunnistettu vihreän kasvun mahdollisuudet ja sitä tukeva TKI-politiikka, mutta ohjelmassa on parannettavaa konkretian osalta. Työntekijöiden osaamisen päivittäminen olisi lisättävä yhtenä toimenä kestävä kasvu -ohjelman painopisteen 2. sisälle, sillä siellä on suurimmat varat. Näin varmistetaan, että murros on työntekijälle oikeudenmukainen.

Digitalisaatiokehityksen täysimääräinen hyödyntäminen työn tuottavuuden ja työntekijöiden hyvinvoinnin lisäämiseksi on erittäin keskeinen tavoite. On havaittavissa, että työpaikkojen polarisoituminen on voimakasta tässä asiassa. Myös toimialojen välillä on suuria eroja. On tarpeellista varmistaa, että ohjelmallinen työelämän kehittämistoiminta edellä mainittujen asioiden edistämiseksi jatkuu ja vahvistuu nykyisestä. Tämä tarkoittaa lupaavasti käynnistyneen TYÖ2030-ohjelman resurssoinnin vahvistamista ja toiminnan jatkuvuuden turvaamista. Elpymisrahojen suuntaaminen ko. ohjelman toimintaan on perusteltua sekä tuottavuuden, työhyvinvoinnin että työurien pidentymisen näkökulmasta.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot:

koulutus- ja työllisyysasioiden päällikkö Mikko Heinikoski,
mikko.heinikoski@sak.fi, 0405647001